

**FORSLAG TIL SIKRINGSBESTEMMELSER
I FORM AV ENDRINGER I SIKKERHETSSTYRINGSFORSKRIFTEN (sif)**

Tilleggsendringer i sif i kursiv. Selve begrepene i § 1-3 første ledd og overskriftene står imidlertid i kursiv i gjeldende rett.

Sikkerhetsstyringsforskriften

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Virkeområde

Forskriften gjelder for jernbanevirksomheter på det nasjonale jernbanenettet.

§ 1-2. Formål

Formålet med denne forskriften er *at jernbanevirksomheten skal arbeide systematisk og proaktivt slik at det etablerte sikkerhetsnivået på jernbanen opprettholdes og i den grad det er nødvendig forbedres, samt at jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser, herunder tilsiktede uønskede hendelser, unngås.*

§ 1-3. Definisjoner

I forskriften her forstås med:

- a) *alvorlig jernbanehendelse*: en uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha ført til en jernbaneulykke,
- b) *barrierer*: tekniske, operasjonelle, organisatoriske eller andre planlagte og iverksatte tiltak som har til hensikt å *unngå en uønsket hendelse eller* bryte en identifisert uønsket hendeskjede,
- c) *infrastrukturforvalter*: ethvert organ eller foretak som er ansvarlig særlig for å opprette og vedlikeholde jernbaneinfrastrukturen eller deler av denne som angitt i direktiv 91/449/EØF artikkel 3; dette kan også omfatte forvaltning av kontroll- og sikkerhetssystemer for jernbaneinfrastrukturen. Infrastrukturforvalters oppgaver på et nett eller en del av et nett kan tildeles forskjellige organer eller foretak,
- d) *jernbaneforetak*: jernbaneforetak som definert i fordelingsforskriften, og ethvert annet offentlig eller privat foretak, hvis virksomhet er å yte tjenester for transport av gods og/eller passasjerer med jernbane, og som forplikter seg til å sørge for trekraften; dette gjelder også foretak som bare sørger for trekraften,
- e) *jernbanehendelse*: enhver annen uønsket hendelse enn en jernbaneulykke, som har sammenheng med jernbanedriften, og som innvirker på sikkerheten,
- f) *jernbanesystem*: de samlede delsystemene for strukturelle og funksjonelle områder som fastsatt i direktiv 96/48/EF og 2001/16/EF, samt forvaltningen og driften av systemet som helhet,

- g) *jernbaneulykke*: en uønsket eller utilsiktet plutselig hendelse eller en bestemt rekke slike hendelser som har skadelige følger, herunder som medfører at noen dør eller blir alvorlig skadet, som medfører betydelig skade på jernbanemateriell, på jernbaneinfrastruktur, på eiendom utenfor jernbanen eller på miljø, og alle andre lignende ulykker,
- h) *jernbanevirksomhet*: virksomhet som driver gods- og/eller persontransport, jernbaneinfrastruktur og/eller trafikkstyring,
- i) *risikoakseptkriterier*: kriterier som legges til grunn for beslutning om akseptabel risiko,
- j) *risikoanalyse*: systematisk bruk av all tilgjengelig informasjon for å identifisere farer og estimere risiko,
- k) *risikoevaluering*: fremgangsmåte basert på risikoanalysen for å fastslå om den akseptable risikoen er oppnådd,
- l) *risikovurdering*: den samlede prosessen som omfatter en risikoanalyse og en risikoevaluering,
- m) *sikkerhetsstyring*: systematiske tiltak en organisasjon iverksetter for å oppnå, opprettholde og videreutvikle sikkerhetsnivå i overensstemmelse med fastlagte mål,
- n) *sikkerhetsstyringssystem*: organisasjon og systemer opprettet av en infrastrukturforvalter eller et jernbaneforetak med henblikk på sikker forvaltning av deres virksomhet.

For sikring gjelder definisjonene i NS 5830 så langt de passer. "Tilsiktede handlinger" er i denne forskrift begrenset til å omfatte terror og sabotasje og trussel om dette samt hærværk og tyveri med særlig stort skadepotensiale.

Kapittel 2. Overordnede krav til sikkerhetsstyring

§ 2-1. Overordnet ansvar for sikkerhet

Jernbanevirksomheten har ansvaret for en sikker drift av sin del av jernbanesystemet og kontroll på risikoer der disse oppstår i jernbanesystemet. Jernbanevirksomheten har plikt til å iverksette nødvendig risikohåndtering, og der det er relevant, samarbeide med de øvrige virksomhetene i jernbanesystemet.

§ 2-2. Krav om sikkerhetsstyring

Jernbanevirksomheten skal utøve sikkerhetsstyring av den virksomheten som drives med det formål at det etablerte sikkerhetsnivået på jernbanen opprettholdes og i den grad det er nødvendig forbedres.

Sikkerhetsstyring skal utøves på alle nivåer i organisasjonen. Jernbanevirksomheten skal også sikre at sikkerhetsstyring utøves i oppgaver som utføres av leverandør.

§ 2-3. Enkeltfeilprinsippet og barrierer

Virksomheten skal planlegges, organiseres og utføres med henblikk på at en enkeltfeil *eller en enkelt tilsiktet handling* ikke skal føre til en jernbaneulykke.

Jernbanevirksomheten skal ha barrierer som reduserer sannsynligheten for at feil, fare- og ulykkessituasjoner utvikler seg.

Jernbanevirksomheten skal også ha barrierer som hindrer eller forsinker uønsket adgang til verdier og som er dimensjonert til trusselbildet.

Barrierene skal være identifisert, og det skal være kjent i virksomheten hvilke barrierer som er etablert og hvilke funksjoner de skal ivareta. Der det er nødvendig med flere barrierer, skal det være tilstrekkelig uavhengighet mellom barrierene.

§ 2-4 Sikringsutvalg for jernbane og t-bane

Jernbaneverket skal etablere et sikringsutvalg for jernbane og t-bane. Sikringsutvalget er ansvarlig for samordning og evaluering av sikringstiltak ved jernbane og t-bane og skal delta i planlegging og gjennomføring av beredskapsøvelser.

Sikringsutvalget skal bestå av representanter fra jernbanevirksomheter på det nasjonale jernbanenettet og jernbanevirksomheter som har tillatelse til å drive t-bane.

Jernbaneverket skal i nødvendig grad etablere regionale sikringsutvalg.

Kapittel 3. System for sikkerhetsstyring

§ 3-1. Krav til sikkerhetsstyringssystem

Jernbanevirksomheten skal ha et sikkerhetsstyringssystem.

Sikkerhetsstyringssystemet skal være tilpasset arten og omfanget av den aktuelle virksomheten og andre forhold ved denne. Sikkerhetsstyringssystemet skal videre sikre håndtering av alle risikoer forbundet med virksomheten.

Sikkerhetsstyringssystemet skal ta hensyn til alle relevante risikoer som oppstår som følge av andre jernbanevirksomheter og tredjeparters virksomhet. Sikkerhetsstyringssystemet skal vise hvordan kontrollen er sikret fra den øverste ledelsens side på ulike nivåer, hvordan personalet på alle nivåer er involvert og hvordan den kontinuerlige forbedringen av sikkerhetsstyringssystemet sikres.

Sikkerhetsstyringssystemet skal omfatte bruk av leverandører. Jernbanevirksomheten skal stille de samme styrings- og sikkerhetskrav til aktiviteter utført av leverandører som til aktiviteter utført av egen virksomhet.

Infrastrukturforvalters sikkerhetsstyringssystem skal ta hensyn til virkningene av forskjellige jernbaneforetaks virksomhet på det nasjonale jernbanenettet og omfatte bestemmelser som skal gjøre det mulig for alle jernbaneforetak å drive i samsvar med krav i jernbanelovgivningen, samt krav i og vilkår fastsatt i deres sikkerhetssertifikat.

§ 3-2. Dokumentasjon

Sikkerhetsstyringssystemet skal dokumenteres. Dokumentasjonen skal gjøres tilgjengelig og kjent på en hensiktsmessig måte for alt personell med behov for slik tilgang.

Jernbanevirksomheten skal ha en oppdatert oversikt over alle bestemmelser i sikkerhetsstyringssystemet der blant annet status for gyldighet for bestemmelsene er angitt.

Dokumentasjonen skal være *styrt og sporbar*. Jernbanevirksomheten skal ha bestemmelser om styring og kontroll av dokumenter som inngår i sikkerhetsstyringssystemet.

§ 3-2 a. Informasjonssikkerhet

Jernbanevirksomheten skal sørge for at informasjon som det er nødvendig å skjermes, er identifisert og underlagt nødvendig kontroll.

§ 3-3. Prosedyrer m.m.

Jernbanevirksomheten skal utarbeide prosedyrer og/eller bestemmelser som dekker alle relevante forhold av betydning for sikkerheten. *Bestemmelsene skal blant annet dekke behandling av trusselvurderinger.*

Prosedyrene og/eller bestemmelsene skal sikre overholdelse av gjeldende, nye og endrede tekniske og operasjonelle standarder og andre krav fastsatt i:

- a) jernbanelovgivningen, herunder forskrifter om tekniske spesifikasjoner (TSI),
- b) andre relevante regler og
- c) enkeltvedtak truffet av myndighetene.

Prosedyrene og/eller bestemmelsene skal sikre samsvar med standarder og andre krav i hele virksomhetens og de enkelte delsystemenes livssyklus.

Kapittel 4. Ledelsens ansvar

§ 4-1. Ledelsens ansvar

Den øverste ledelsen har ansvaret for *at sikkerhetsstyringssystemet er vedtatt, dokumentert og etterlevd*. Videre har den øverste ledelsen ansvaret for at sikkerhetsstyringssystemet kontinuerlig forbedres.

§ 4-2. Sikkerhetspolitikk

Jernbanevirksomhetens øverste ledelse skal utarbeide en dokumentert sikkerhetspolitikk. Sikkerhetspolitikken skal:

- a) angi prinsipper for arbeidet med sikkerheten,
- b) være formålstjenlig som et rammeverk for etablering og gjennomgåelse av sikkerhetsmål,
- c) være innarbeidet på alle nivåer i jernbanevirksomheten og
- d) være formidlet til alle som arbeider for eller på vegne av jernbanevirksomheten.

§ 4-3. Sikkerhetsmål

Jernbanevirksomhetens øverste ledelse skal utarbeide kvalitative og kvantitative mål som er egnet til å opprettholde og i den grad det er nødvendig forbedre sikkerheten. Målene skal utformes i tråd med virksomhetens sikkerhetspolitikk. Videre skal målene være utformet slik at resultatene av arbeidet med sikkerheten kan sammenlignes med målene.

Jernbanevirksomheten skal ha planer som viser når og hvordan de fastsatte målene for sikkerheten skal oppnås.

§ 4-4. Risikoakseptkriterier

Den øverste ledelsen har ansvaret for å etablere risikoakseptkriterier. *Kriteriene skal omfatte personer, eiendom og miljø.*

Risikoakseptkriteriene skal være hensiktsmessige. De skal brytes ned til et hensiktsmessig nivå.

Kriteriene skal omfatte risiko som virksomheten representerer og blir eksponert for samlet sett samt den risiko virksomheten utgjør for individer og lokale forhold.

Kriteriene skal være fastlagt før risikovurderingen gjennomføres.

Risikoakseptkriteriene skal være basert på sannsynlighet og konsekvens. Vurderingene som ligger til grunn for utformingen av kriteriene skal dokumenteres.

§ 4-5. Klare ansvarsforhold

Den øverste ledelsen har ansvaret for at jernbanevirksomheten er organisert slik at personellens ansvar og myndighet klart fremgår.

Den øverste ledelsen har ansvaret for at alle arbeidsoppgaver av betydning for sikkerheten er identifisert. Videre har den øverste ledelsen ansvaret for at arbeidsoppgaver av sikkerhetsmessig betydning, samt ansvar og myndighet i forhold til arbeidsoppgavene er klart beskrevet.

⁰

Endret ved forskrift 19 aug 2011 nr. 851.

§ 4-6. Informasjonsoverføring

Den øverste ledelsen har ansvaret for at det er utformet et system for informasjonsoverføring mellom de ulike nivåer og funksjoner i virksomheten, samt med andre jernbanevirksomheter i den grad det er relevant, slik at kunnskap om forhold av betydning for arbeidet med sikkerheten formidles til og behandles på relevant nivå.

§ 4-7. Beredskap

(midlertidig nummerering av ledd i forslaget inntil fastsettelse av forskrift)

(1) Den øverste ledelsen har ansvaret for at jernbanevirksomheten har beredskap for nødssituasjoner og andre situasjoner som kan innebære en fare for sikkerheten. Beredskapen skal være dimensjonert på grunnlag av resultatene fra beredskapsanalyser og *trusselvurderinger* og være beskrevet i egne beredskapsplaner.

(2) *Beredskapen skal være en integrert del av jernbanevirksomhetens sikkerhetsstyringssystem.*

(3) *Jernbanevirksomheten skal sikre at nødvendige tiltak blir satt i verk raskest mulig slik at faresituasjoner ikke utvikler seg til ulykkessituasjoner og personer kan evakueres effektivt og trygt.*

(4) *Beredskapen skal omfatte blant annet:*

a) kompetent og øvet personell,

b) organisering, utstyr og materiell for effektiv beredskapsinnsats,

c) oversikt over grensesnitt mot andre virksomheter som har beredskapsressurser,

d) et dokumentert beredskapsplanverk, med tydelig rollefordeling, varslingslister og innsatsplaner og

e) tiltak for å øke bevisstheten hos aktuelt personell om planer og andre beredskaps-tiltak.

(5) *Beredskapen skal omfatte en effektiv informasjonsberedskap i krisesituasjoner som sikrer at reisende og publikum får entydig og hensiktsmessig informasjon om hvordan de skal forholde seg.*

(6) Beredskapen skal være samordnet med relevante offentlig myndigheter.

(7) Infrastrukturforvalter *har ansvaret* for at egne beredskapsplaner og beredskapsplanene til andre jernbaneforetak som trafikkerer det nasjonale jernbanenettet er koordinert.

(8) *Infrastrukturforvalter skal fastsette og formidle bestemmelser som er nødvendige for å opprettholde effektiv kommunikasjon med jernbaneforetak og andre relevante aktører i nødssituasjoner. Bestemmelsene skal utarbeides i samarbeid med jernbaneforetakene.*

§ 4-8. Ledelsens gjennomgåelse

Jernbanevirksomhetens øverste ledelse skal ved behov og minst en gang per år, gjennomgå sikkerhetsstyringssystemet og resultater fra virksomhetens sikkerhetsarbeid for å sikre at sikkerhetsstyringssystemet fortsatt er hensiktsmessig og oppdatert. Ved gjennomgåelsen skal det tas hensyn til blant annet:

a) resultater og gjennomføring av tiltak etter interne revisjoner og revisjoner av leverandører, samt vurdering av samsvar med lovgivningens krav og interne krav,

b) i hvilken grad sikkerhetsmål er oppnådd,

c) nye og oppdaterte risikovurderinger,

d) endrede forutsetninger, herunder endringer i *trusselbildet*, lover og/eller forskrifter,

e) analyser av jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser, *herunder tilsiktede uønskede hendelser*,

f) *avvik og oppfølging av disse og*

g) oppfølgingstiltak etter ledelsens tidligere gjennomgåelser.

Ledelsens gjennomgåelse skal avdekke eventuelle behov for endring i sikkerhetspolitikk, sikkerhetsmål og handlingsplaner og andre deler av sikkerhetsstyringssystemet.

Kapittel 5. Ressursstyring

§ 5-1. Kompetansekrav

Jernbanevirksomheten skal ha kompetansekrav som angir nødvendig minimumskompetanse for utførelse av alle oppgaver og funksjoner av betydning for jernbanevirksomhetens arbeid med sikkerheten. Jernbanevirksomheten skal videre sørge for at kompetansekrav for oppgaver som utføres av leverandører sikrer den kompetanse som jernbanevirksomheten anser som nødvendig.

§ 5-2. Kompetanse

Jernbanevirksomheten skal ha tilgjengelig den kompetanse som er nødvendig for at virksomheten skal drives innenfor akseptabel risiko.

Dersom oppgavene av sikkerhetsmessig betydning utføres av leverandør skal jernbanevirksomheten ha nødvendig kompetanse blant annet til å kunne spesifisere krav til leveranser, følge opp leverandøren og ta stilling til leveransen.

Egne ansatte og ansatte hos leverandører, som utfører oppgaver av betydning for jernbanevirksomhetens arbeid med sikkerhet, skal ha tilstrekkelig kompetanse i forhold til oppgavene.

§ 5-3. Opplæring

Jernbanevirksomheten skal ha opplæringsprogrammer for egne ansatte, samt krav og systemer som sikrer at deres kompetanse opprettholdes slik at arbeid av betydning for sikkerheten kan utføres på en tilfredsstillende måte.

Jernbanevirksomheten skal stille krav til at leverandører har systemer for å sikre at deres ansattes kompetanse opprettholdes i forhold til arbeid av betydning for sikkerheten som vedkommende skal utføre.

§ 5-4. Sikkerhetsmessig tilrettelegging av arbeidsmiljøet

Jernbanevirksomheten skal tilrettelegge arbeidsmiljøet for mestring av arbeidsoppgaver av betydning for sikkerheten.

Kapittel 6. Risikovurderinger

§ 6-1. Risikovurderinger

(midlertidig nummerering av ledd i forslaget inntil fastsettelse av forskrift)

(1) Jernbanevirksomheten skal planlegge og gjennomføre de risikovurderinger som er nødvendige for å fastslå om driften av virksomheten er innenfor akseptabel risiko. Risikovurderingene skal planlegges og gjennomføres på en systematisk og koordinert måte gjennom alle virksomhetsfaser.

(2) *Risikovurderinger skal gjennomføres i henhold til anerkjente og hensiktsmessige metoder.*

(3) *Ved behov skal det utføres sensitivitetsvurdering for å fastslå om risikovurderingen er tilstrekkelig robust.*

(4) *Fareidentifiseringen som inngår i risikovurderingen skal være på et tilstrekkelig detaljert nivå. Fareidentifisering for sikring skal blant annet omfatte identifisering av systemer og materiell som kan benyttes av uvedkommende og brukes for å volde vesentlig skade på personer eller materielle verdier.*

(5) Det skal fremgå hva som er formålet med de enkelte risikovurderinger samt hvilke forutsetninger og avgrensninger som er lagt til grunn.

(6) Ved vesentlige endringer skal felles metode for risikovurderinger regulert i forskrift 12. mars 2010 nr. 401 om gjennomføring av kommisjonsforordning (EF) nr. 352/2009 om innføring av felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger i henhold til artikkel 6. pkt. 3a i direktiv 2004/49/EF (forskrift om felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger) benyttes i den grad forskriften selv bestemmer.

§ 6-2. Oppfølging og oppdatering av risikovurderinger

Jernbanevirksomheten skal systematisk følge opp forutsetningene for, avgrensningene og resultatene av risikovurderingene. Jernbanevirksomheten skal gjennomføre nødvendige tiltak for håndtering av risikoer identifisert i risikovurderinger, eventuelt i samarbeid med andre jernbanevirksomheter og/eller tredjeparter.

Ved endringer i forutsetninger eller avgrensninger av risikovurderinger, eller når det foreligger annen ny kunnskap av betydning for vurderingene, skal risikovurderingene oppdateres.

Jernbanevirksomheten skal ha en samlet oversikt over utførte risikovurderinger, samt deres gyldighetsstatus, forutsetninger og avgrensninger. Det skal sikres samsvar mellom vurderinger som utfyller eller bygger på hverandre.

Kapittel 7. Måling, oppfølging og forbedring

§ 7-1. Revisjoner

Jernbanevirksomheten skal systematisk gjennomføre revisjoner av sitt sikkerhetsstyringssystem for å vurdere om det er tilfredsstillende *dokumentert og etterlevd* og om det tilfredsstillende krav i jernbanelovgivningen.

Jernbanevirksomheten skal systematisk gjennomføre revisjoner av leverandører for å vurdere om leverandører overholder krav i eller i medhold av avtaler.

Revisjoner skal gjennomføres i henhold til anerkjent metodikk, vedtatte revisjonsprogrammer og på en måte som ivaretar objektivitet og uavhengighet.

§ 7-2. Oppfølging av jernbaneulykker og jernbanehendelser, herunder tilsiktede uønskede hendelser

Jernbanevirksomheten skal ha system for intern rapportering, registrering, granskning og analyse av jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser, *herunder tilsiktede uønskede hendelser*.

Jernbanevirksomheten skal undersøke og analysere jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser *herunder tilsiktede uønskede hendelser*. *Hendelsene skal analyseres både enkeltvis og i forhold til andre hendelser for å sikre at nødvendige tiltak identifiseres. Jernbanevirksomheten skal registrere og følge opp trusler, mistenkelig atferd, sårbarhet i programvare og nettverk, forsøk på inntrengning og manipulasjon av viktige systemer eller situasjoner hvor informasjon som det er nødvendig å skjerme er blitt kjent for andre enn rettmessige brukere.*

Tiltakene skal følges opp og effekten evalueres. Inntil nødvendige tiltak er iverksatt skal det *ved behov* gjennomføres kompensierende tiltak.

§ 7-3. Beredskapsøvelser

Jernbanevirksomheten skal regelmessig gjennomføre øvelser for å verifisere at beredskapen fungerer etter sin hensikt.

Jernbanevirksomhetene skal samordne slike øvelser i den grad det er nødvendig.

§ 7-4. Oppfølging av avvik

Jernbanevirksomheten skal registrere og følge opp avvik fra *jernbanelovgivningen* og interne bestemmelser. Det skal tas stilling til avvikenes betydning for sikkerheten, både *enkeltvis* og i forhold til andre avvik.

Jernbanevirksomheten skal *rette avvik*, avdekke årsakene til avvikene og iverksette tiltak *for å hindre gjentakelse*. Tiltakene skal følges opp og effekten av tiltakene evalueres. Inntil avvik er *rettet* skal det *ved behov* gjennomføres kompensierende tiltak.

Kapittel 8. Sikkerhetsindikatorer og årlig rapportering

§ 8-1. Årlig rapportering

Jernbanevirksomheten skal årlig rapportere felles sikkerhetsindikatorer, jf. vedlegg I til denne forskriften, til Statens jernbanetilsyn. Rapporteringen skjer på den form og innen den frist Statens jernbanetilsyn bestemmer.

Jernbanevirksomheten skal utarbeide en årlig sikkerhetsrapport om foregående kalenderår. Sikkerhetsrapporten skal sendes Statens jernbanetilsyn innen 30. juni og på den form Statens jernbanetilsyn bestemmer. Sikkerhetsrapporten skal inneholde følgende:

- a) opplysninger om virksomhetens oppfyllelse av egne sikkerhetsmål samt resultatene av sikkerhetsplanene,
- b) opplysninger om de felles sikkerhetsindikatorene fastsatt i vedlegg I til denne forskriften dersom dette er relevant for den aktuelle virksomheten,

- c) resultatene av revisjoner og revisjoner av leverandører og
- d) merknader om mangler og funksjonssvikt ved virksomheten som kan være relevant for Statens jernbanetilsyn.

Bestemmelsene gjelder ikke sikkerhet knyttet til tilsiktede handlinger.

Kapittel 9. Avsluttende bestemmelser

§ 9-1 Unntak fra forskriften

Statens jernbanetilsyn kan i det enkelte tilfellet gjøre unntak fra denne forskriften dersom særlige grunner tilsier det og dette ikke er i strid med internasjonale avtaler som Norge har inngått.

§ 9-2. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. juli 2014.